

ДНЕВНИКЪ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

V заседание, четвъртъкъ, 23 октомрий 1914 г.

(Открито отъ председателя г. д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 3 ч. 45 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: (Звъни) Засѣданието се отваря. Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се установи, колко присѣствуватъ.

Секретарь д-ръ Ф. Симеоновъ: (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Цанко Бакаловъ, Христо Божички, Александъръ Ботевъ, Милушъ Велчевъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Петъръ Паскаловъ, Гочо Димовъ, Василъ Димчевъ, Иванъ Костовъ, Тодоръ Лукановъ, Мано Облаковъ, Михаилъ Патеви, д-ръ Еню Разпоповъ, Христо Славейковъ, д-ръ Никола Стойчевъ, д-ръ Паскалъ Табуриновъ, Михаилъ Такеви, Дочо Теневъ, д-ръ Димитъръ Тодоровъ, Никола Харлаковъ, Александъръ Христовъ и Никола Шишковъ)

Прѣдседателъ: Отъ 245 народни прѣдставители, отсѣствуватъ 22, налице сж 223; значи, може да се състои засѣданието.

Отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве е постѣпилъ законопроектъ за измѣненіе закона за допълненіе чл. 2 отъ закона за разрѣшеніе на Търновската градска община да сключи 100.000 л. заемъ.

Отъ сжщото министерство е постѣпилъ законопроектъ за разрѣшеніе на Златишката градска община да сключи заемъ въ размѣръ на 40.000 л.

Тѣзи два законопроекта сж отъ миналата сесия и сега се подновяватъ.

Прѣдложението на народния прѣдставител г. Димо Кьорчевъ, касателно държавния изпитъ на юриститѣ, сжщо се подновява. То ще се раздаде пачо на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се тури на дневенъ редъ.

Сжщото ще стане и съ споменатитѣ по-горѣ законопроекти.

Пристѣпиме къмъ питаніята.

На първо мѣсто ще отговори г. военниятъ министъръ на питацето на г. Недѣлча Георгиевъ.

Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ, за да развие питацето си.

Н. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! На всички ви е извѣстно, че слѣдъ тази злощастна война, която България прѣкара миналата година, мнозина български войници бѣха арестувани за разни прѣстѣпления. По поводъ на тѣзи арестуванія, както знаете, се прокара и създаде вече законъ за амнистіята. Но всички, които сж се интересували, вѣрвамъ, ще знаятъ, че мнозина отъ тѣзи войници, които сж задържани, става 13—14 мѣсеца, безъ никакви присѣди въ прѣдварителния затворъ, и които подпадатъ подъ закона за амнистіята, и до сега стоятъ въ затвора, безъ да сж освобождени. Даже има хора отъ тѣхъ, които, прѣди да се прокара законъ за амнистіята, сж освобождени подъ гаранція, и слѣдъ туй пачо ги викатъ и задържатъ, и сега нито гаранцията имъ освобождаватъ, нито тѣхъ освобождаватъ, понеже подпадатъ подъ закона за амнистіята, нито пъкъ и дѣлата имъ досега сж прѣдадени на военнитѣ сѣдилища, за да ги разгледатъ. Виждате, г. г. народни прѣдставители, че, когато ние винаги сме твърдили, че военнитѣ сѣдилища нѣкакъ си по-нехайно си гледатъ работата, като-че-ли ще излѣзе, че сме правни. 13—14 мѣсеца се задържатъ дѣлата само при военнитѣ сѣдебни слѣдователи. Има дѣла, които сж свършени прѣди два мѣсеца; военнитѣ слѣдователи сж викали за послѣденъ пѣтъ обвиняемитѣ да имъ прочетатъ показаніята и да имъ съобщатъ по какво се обвиняватъ и кой ги обвинява, обаче и до днесъ тѣзи дѣла не сж насрочени и войницитѣ лежатъ въ затвора, безъ да иматъ извѣстие, да-ли ще ги сѣдятъ, бѣсятъ или освободятъ.

Та питамъ г. военния министъръ, знае ли за тази работа, и ако знае, безъ да го карамъ, разбира се, да се бърка въ работата на сѣднитѣ, не мисли ли да ги замоли, ако не може да ги застави, да ускорятъ по възможностъ разглеждането на тѣзи дѣла, защото има мнозина, които азъ видѣхъ, на които слѣдъ една година имъ се гледаха дѣлата и макаръ сѣдѣтъ да ги освободи, 12 мѣсеца, вече лежахъ въ затвора и всичко имъ се прѣсна.

Та, като имамъ всичко това прѣдъ видъ, моля г. военния министъръ да помоли военнитѣ сѣдилища

да ускорят разглеждането на тѣзи дѣла, а войниците, които подпадатъ подъ закона за амнистията, да бъдатъ освободени, въобще да се приложи законътъ за амнистията.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ И. Фичевъ: Отъ свѣдѣнията, съ които разполагамъ, повечето отъ дѣлата по прѣстѣпленията, извършени прѣзъ време на войната, сж привършени. Дѣлата по бунта въ с. Бойчиновци и по убийството на капитанъ Бакърджиевъ не сж привършени, поради голѣмото число на обвиняеми и свидѣтели. Едното отъ тѣхъ е изпратено на прокурора, а другото е още при слѣдователя. По тѣзи двѣ дѣла има затворени войници, които, както донасятъ слѣдователитѣ, сж или подбудители, или се обвиняватъ по чл. 111 отъ наказателния законъ за измѣна, по който обвиняемитѣ не се амнистиратъ.

Отъ моя страна, г. г. народни прѣдставители, е направено всичко възможно да се разглеждатъ по-скоро тия дѣла, но не трѣбва да се изпуска отъ внимание, че отъ 17 септември 1912 г. насамъ нашитѣ военни сѣдилища сж прѣтрупани съ дѣла; освѣнъ туй въ послѣдно време се разглеждатъ и дѣла на граждани, а трѣбва да се вземе въ внимание, че въ цѣлото царство имаме само петъ военни сѣдилища. Азъ съ голѣмъ интересъ изслушахъ питането на народния прѣдставителъ г. Георгиевъ и ще направя всичко възможно отъ своя страна да дамъ едно бързо военно правосъдие.

Прѣдседателъ: Г. Недѣлко Георгиевъ! Доволи ли сте отъ отговора на г. военния министъръ?

Н. Георгиевъ: Азъ отъ отговора на г. военния министъръ нѣма какво да не бъда доволенъ, но не съмъ доволенъ отъ дѣлата на самитѣ военно-сѣдебни слѣдствени власти. Ние знаемъ, че има мнозина войници, които не подпадатъ подъ амнистията, прѣди два мѣсеца имъ сж свършени дѣлата, слѣдствията при слѣдователитѣ, но и досега дѣлата стоятъ пенаерочени. Тамъ е въпросътъ. Щомъ г. военниятъ министъръ декларира, че ще направи всичко възможно да се ускори разглеждането имъ — добръ.

Министъръ генералъ И. Фичевъ: Моля, дайте ми списъци. Общавамъ, че ще направя най-бързо разпореждане. Така общо да се говори, не може.

Н. Георгиевъ: Азъ общавамъ да Ви дамъ списъци.

Прѣдседателъ: Г. министърътъ на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ ще отговори на питането на г. Мушанова.

Моля г. Мушанова да развие питането си.

Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Отправихъ едно питане до г. министра на желѣзницитѣ. Прѣди нѣколко дни бѣхъ въ Русе, кждѣто видѣхъ, че около стотици български граждани, прѣдимно отъ Търновския окръгъ, които се връщатъ сега отъ Австрия, Русия и Ромъния — градинари и дюлгери — не могатъ да намѣрятъ мѣсто въ треноветѣ, за да се върнатъ на мѣстата си. Не само че не сж взети никакви мѣрки отъ желѣзопътната администрация, но азъ видѣхъ такъвъ случай: около 50—60 души, снабдени съ второкласни билети — защото администрацията имъ казва, че третокласни нѣма — останаха на гарата, защото администрацията не бѣ въ състояние да имъ даде мѣста. Прѣзъ този сезонъ — октомври и ноември — прѣзъ

Русе ще минатъ повече отъ 3—4 хиляди души градинари и дюлгери, които се връщатъ отъ чужбина. Питамъ г. министра на желѣзницитѣ, не е ли възможно да се паредятъ специални влакове отъ Русе до Царева-ливада, докждѣто обикновено всички дюлгери и градинари си отиватъ, тѣй като тѣ сж прѣдимно отъ Търновския окръгъ, и не о ли възможно тѣзи специални влакове да бъдатъ съ третокласни каруци или, ако не сж съ третокласни, даже съ фургоми? Азъ съмъ убѣденъ, че всичкитѣ тамъ селяни, които се връщатъ, или половината отъ тѣхъ биха прѣдпочели да си отидатъ съ фургоми, отколзото да стоятъ два или три дена въ Русе, безъ да могатъ да отпътуватъ за своитѣ мѣста. Като прѣдполагамъ, че г. министърътъ на желѣзницитѣ трѣбва да е провѣрилъ тѣзи факти и му сж известни — а вѣрвамъ сж известни и на всички ония, които сж имали случай да пътуватъ въ сегашно време по желѣзницата Русе—Търново — азъ се надѣвамъ, че той ще вземе подходящитѣ мѣрки: било съ нареждане на специални влакове, било съ поставяне на повече третокласни каруци. Но увѣрявамъ ви, че е възмутително да виждате стотици хора да се връщатъ отъ чужбина и да не могатъ да намѣрятъ мѣсто въ желѣзницитѣ, за да отидатъ по мѣстата си. Азъ бѣхъ свидѣтель оня денъ на единъ бунтъ и на псувни, което не е желателно да става и най-малко бѣше желателно да става прѣдъ чужденци, каквито сега много минаватъ по тоя пътъ — Русе—Цариградъ — съ новия специаленъ влакъ. Въ пришествието на чужденци стана тази случка.

Надѣвамъ се, че г. министърътъ ще намѣри, че въпросътъ е сериозенъ и ще вземе мѣрки, за да можемъ да прѣдотвратимъ тая малка работа, която причинява доста сериозни скандали на русенската гора.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ.

Министъръ Н. Апостоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Известни ми сж фактитѣ, които г. Мушановъ изнася въ своето питане. Вѣрно е, че има голѣми напливи отъ пътници, които пристигатъ отъ Австрия, Ромъния и Русия, прѣдимно градинари и дюлгери отъ Търновския окръгъ. Наредено е още вчера да се образуватъ специални влакове отъ товарни вагони, а не отъ третокласни каруци, съ каквито не разполагаме, и да се прѣвозватъ съ една намалена такса. Не разполагаме съ много третокласни каруци, г. Мушановъ, защото, както Ви е известно, прѣзъ време на войната бѣха много разнебитени и много отъ тѣхъ се намиратъ въ работнищитѣ на сериозенъ ремонтъ. Тѣй щото, можете да бъдете увѣрени, че сж взети всички мѣрки за по-скорошното прѣвозване на тия пътници, за да могатъ да си отидатъ по домоветѣ.

Прѣдседателъ: Г. Мушановъ! Доволи ли сте отъ отговора на г. министъра?

Н. Мушановъ: Доволенъ съмъ, че г. министърътъ, щомъ е почувствувалъ нуждата, взелъ е нужнитѣ мѣрки.

Прѣдседателъ: Г. министърътъ на финанситѣ ще отговори на питането, отправено му отъ народния прѣдставителъ г. Недѣлко Атанасовъ.

Отъ земледѣлската група: Нѣма го.

А. Стамболийски: Азъ ще го замѣстя.

Прѣдседателъ: Имате думата.

А. Стамболийски: Г. г. народни прѣдставители! Нашият другарь г. Недѣлко Атанасовъ е отправилъ слѣдното питане до г. министра на финанситѣ: (Чете)

„Питамъ г. министра на финанситѣ:
1. Какъ стои въпросътъ съ заема отъ берлинскитѣ банки?

2. Каква частъ отъ аванса е внесена?

3. Какво е сторено за изплащане отъ него 30-милионния заемъ спрѣмо австрийскитѣ банки и 27-милионния спрѣмо рускитѣ?“

Мисля, че този въпросъ интересува всички г. г. народни прѣдставители. Какво е внесено отъ аванса на заема; изплатенъ ли е на австрийскитѣ банки 30-милионниятъ заемъ; изплатенъ ли е най-вече заемътъ на рускитѣ банки . . .

Отъ дѣсницата: А-а-а! Най-вече! (Смѣхъ)

Прѣседателъ: (Звън) Моля, тишина, г-да.

А. Стамболийски: Виждамъ, че вашето русофобство още не е изстигало.

Д-ръ Х. Георгиевъ: А вашето русофилство?

А. Стамболийски: Г-да! Не е въпросъ за интереситѣ на Русия.

Отъ дѣсницата: Това е.

А. Стамболийски: Не се страхувайте; не застъпвамъ интереситѣ на Русия, а застъпвамъ интереситѣ на България.

Отъ дѣсницата: А-а-а!

А. Стамболийски: Струва ми се, че и вие сте българи. Въпросътъ е за интереситѣ на българската държавна хазна. Ние плащаме 9% лихва срѣщу тѣзи 27 милиона на берлинскитѣ банки, плащаме и 6% на рускитѣ банки за заема срѣщу съкровищни бонове отъ 27 милиона лева, ставатъ 15%. Срокътъ на заема отъ рускитѣ банки е изтекълъ отдавна и този заемъ трѣбваше да го изплатимъ отъ аванса. Искамъ да зная, какво е сторило правителството, респективно г. министърътъ на финанситѣ, да се изплатятъ тѣзи пари не по книга, но да се лише просто отъ берлинскитѣ банки: „Държимъ на разположение на рускитѣ банки въ Берлинъ паритѣ, да дойде Рененкамфъ да си ги вземе“, а какво е сторило българското правителство да вземе тия пари и да изплати заема, защото ежедневно ние даваме 6 хиляди лева, безъ да има защо, а просто затуй, защото българското правителство не се е загрижило да прѣнесе паритѣ отъ Берлинъ въ рускитѣ банки, когато то имаше възможностъ да стори това.

Моля г. министра на финанситѣ да даде отговоръ.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. г. народни прѣдставители! Първото питане е: „Какъ стои въпросътъ съ заема отъ берлинскитѣ банки?“ Срокътъ за упражнението на първата опция още не е настѣпилъ; той е до 15 августъ. Сега по него нѣма да говоря.

По втория въпросъ: „Каква частъ отъ аванса е внесена?“ Внесени сж 120.000.000 л., точно толкова, колкото сж по договора, като банцитѣ си задържаха лихвата прѣдварително.

По третия въпросъ: „Какво е сторено за изплащане отъ него 30-милионния заемъ спрѣмо австрийскитѣ банки и на 27-милионния спрѣмо рускитѣ?“

Срокътъ на първия заемъ е сега, въ края на този мѣсецъ, и съмъ далъ заповѣдъ на Disconto-Gesellschaft въ Берлинъ да брои на виенскитѣ банки 30.000.000 л. Срокътъ на втория заемъ бѣше на 7 августъ т. г. Веднага щомъ се гласува тукъ договорътъ за заема, ние дадохме заповѣдъ на Disconto-Gesellschaft да прѣведе въ Русия 10 милиона рубли, по понеже срокътъ бѣше слѣдъ усложнението на събитията, паритѣ не можаха да се прѣведатъ отъ Берлинъ въ Петербургъ. Тѣй като ние сме дали безвъзвратна заповѣдъ да се заплати на рускитѣ банки, съобщихме имъ, че ние държимъ на тѣхно разположение въ Берлинъ въ Disconto-Gesellschaft 10 милиона рубли; но съобщихме имъ, че нѣма абсолютно никаква възможностъ, по причина на събитията, да се прѣнесатъ въ Петербургъ паритѣ; прочее, тѣ ще се прѣнесатъ при първата удобна минута.

Това е, г. г. народни прѣдставители, което мога да ви съобща. Ние считаме, че паритѣ редовно сж турени на разположение на рускитѣ банки.

Прѣседателъ: Г. Стамболийски! Доволни ли сте отъ отговора на г. министра?

А. Стамболийски: Видѣхте ли, г-да, какъ стои въпросътъ? Въпросътъ стои така, както азъ го изнасямъ: ежедневно плащаме 6 хиляди лева за този, що духа. Паритѣ не сж внесени на рускитѣ банки. 6-тѣ % плащаме на тѣхъ, плащаме и на берлинскитѣ 9%, та ставатъ всичко 15%. Българското правителство, респективно финансовиятъ министъръ, съ нищо не може да се извини за тази сдѣлка. Той можеше да направи разпореджидане да се прѣнесатъ тѣзи пари. Вие знаете, че берлинскитѣ банки — чели сте по вѣстниците, както и ние сме чели — на всевъзможни мѣста сж прѣнасяли сандѣчета съ злато; можеше и нашиятъ финансовъ министъръ да отиде или да прати човѣкъ да откупи дори руски рубли въ Берлинъ на по-ниска цѣна, да направи всички разпореджидания да се изплатятъ сумитѣ. (Смѣхъ въ дѣсницата) Не се смѣйте, а се загрижете и вие, както и ние. Недѣйте мисли, че правимъ това просто отъ любовъ да задѣваме вашитѣ министри.

Азъ, г. г. народни прѣдставители, не мога да бѣда доволенъ отъ отговора, който даде г. финансовиятъ министъръ, и ми се струва, че моятъ другаръ ще прѣвърне това питане въ запитване.

Прѣседателъ: Понеже по другитѣ питання г. г. министритѣ не сж готови да отговорятъ, ще пристѣпимъ къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто е: трето четене законопроекта за допълнение закона за мораторнума отъ 28 юлий 1914 г.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ П. Панайотовъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за допълнение на закона за мораторнума отъ 28 юлий 1914 г.

„§ 1. Прѣдвидената въ чл. 1 отерочка (мораторнумъ) отъ три мѣсеца за изтъливание на паричнитѣ задължения, произходящи отъ граждански и търговски сдѣлки, сключени между частни лица, дружества и банки прѣди 25 юлий 1914 г., се продължава съ още три мѣсеца — до 25 януарий 1915 г.

„§ 2. Къмъ чл. 2 се прибавя слѣдната трета алинея:

„Размѣрътъ на уговоренитѣ прѣди 25 юлий 1914 г. лихви не може да се увеличава по нѣкой начинъ

и подъ никаква форма прѣзъ врѣме на мораториума. Всѣко противно условие е недѣйствително“.

„§ 3. Чл. 3 се измѣнява така:

„Прѣзъ врѣме на мораториума текатъ само углавнитѣ процесуални срокове. Всички други — материялни углавни, материялни и процесуални граждански, съдебни, перемционни — срокове и давности спиратъ, ако сж почнали да текатъ прѣди 25 юний 1914 г.“ — Тукъ става единъ корективъ — грѣшка на перото.

„§ 4. Слѣдъ чл. 3 се прибавятъ слѣднитѣ нови членове:

„Чл. 4. Като прѣдхранителна мѣрка за обезпечение на вземанията си по паричнитѣ задължения, прѣдвидени въ чл. 1, кредиторитѣ могатъ, слѣдъ настѣпване на показанитѣ въ тѣхъ надежи, да поискатъ само налагане възбрана върху недвижимитѣ имоти на длъжницитѣ и то по реда за обезпечение на искветѣ“.

„Чл. 5. Прѣдвиденитѣ искове по парични задължения, прѣдвидени въ чл. 1, не могатъ да бждатъ отхвърлени по мотивъ, че сж заведени прѣзъ врѣме на мораториума“. — Думата „Прѣдвиденитѣ“ въ началото е печатна грѣшка, трѣбва да бжде „Прѣдвиденитѣ“.

„Чл. 6. Всички парични задължения, прѣдвидени въ чл. 1, получаватъ отсрочка съ толкова дни подиръ надежа си, колкото сж се изминали отъ 25 юний 1914 г. до деня на вдигане на мораториума.

„Чл. 7. Прѣзъ врѣме на мораторния срокъ може да се налага секвестъръ и да се правятъ одрѣжки върху заплатата на чиновницитѣ и служащитѣ въ държавнитѣ, окръжни, общински и частни учрѣждения, както и на пенсионеритѣ, само ако паричното вземане произхожда отъ задължение за прѣхрана (алименти)“.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателятъ г. д-ръ С. Ивановъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Ивановъ: Г. г. народни прѣдставители! Както ви е известно, въ сношното заседание рѣшихме, при третото четене на законопроекта, да се правятъ прѣдложения, които прѣдложения ще се турятъ на гласуване. Сега, за да има повечко редъ, азъ мисля, че ще бжде по-добрѣ да се гласуватъ прѣдложенията, направени по всѣки единъ членъ отдѣлно. Ще започнемъ най-напрѣдъ съ прѣдложенията по чл. 1.

Ще моля г. докладчика да прѣдаде своитѣ измѣнения, защото ги нѣмамъ. Има ли по § 1 измѣнения?

Докладчикъ П. Панайотовъ: Нѣма никакви измѣнения.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Ивановъ: По § 1 комисията не е направила никакви измѣнения и го е оставила тъй, както е въ проекта. По този параграфъ има постѣпили слѣдующитѣ прѣдложения.

Първото прѣдложение е отъ г. Юрдана Юрдановъ, прѣдставителъ на работническата социално-демократическа партия, подписано отъ изискуемото се отъ правилника число народни прѣдставители. То има слѣдното съдържание: (Чете) „Къмъ § 1 да се прибави слѣдната заблѣжка: мораториумътъ се отнася и до изпълнение на паричнитѣ задължения, произходящи отъ наеми за живѣне, сключени и слѣдъ 25 юний 1914 г.“ Който е за прѣдложението, направено отъ г. Юрданова, да си вдигне ржката. (Малцинство) Пада.

Второто прѣдложение къмъ § 1 е направено отъ г. д-ръ Йосифа Фаденхехтъ и е подписано отъ изискуемото се отъ правилника число народни прѣдставители. То има слѣдното съдържание: (Чете) „Къмъ § 1 се прибавя слѣдующето: не се ползуватъ

съ прѣдвидената въ чл. 1 отсрочка паричнитѣ задължения за прѣхрана“.

Има думата г. д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Г. г. народни прѣдставители! Мораториумътъ се оправдава съ невъзможността или съ голѣмото затруднение, което се причинява отъ особени изключителни събития, за длъжницитѣ да изпълнятъ своитѣ парични задължения. Но когато се установява такава изключителна отсрочка за паричнитѣ задължения, не трѣбва да се забравятъ и интереситѣ на ония кредитори, сирѣмо които паричнитѣ задължения се явяватъ като необходимо сръдство за прѣхрана. Паричнитѣ задължения, които сж установени отъ законъ или съ съдебно рѣшение и които иматъ прѣдметъ да се доставятъ алименти, сръдства за прѣхрана, напр., отъ синъ на баща, отъ сьругъ на сьруга или отъ баща на дѣте и н. т., такива парични задължения нѣма основание да се ползуватъ отъ прѣдвидената въ закона отсрочка. Мевѣ ми се чини, че всички г. г. народни прѣдставители не сподѣлятъ основателността и справедливостта на това изключение отъ общия мораториумъ. Моля да се гласува прѣдложението, което азъ правя.

Въ комисията и г. министърътъ на правосъдието се изказа съгласенъ съ това изключение отъ общия мораториумъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Ивановъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ говорихъ вчера, че за паричнитѣ задължения, които произтичатъ отъ храна, искамъ да се направи едно изключение, затуй чл. 7 се редактира така, както е въ проекта. Чл. 7, както е редактиранъ, прѣдвижда всички чиновници и служащи въ държавни и обществени учрѣждения, а не прѣдвижда въобще всички граждани, които сж задължени. Редакцията, която се прѣдложи въ комисията, е тази, която ни прѣдлага г. Фаденхехтъ, само че не знамъ защо къмъ чл. 1, когато азъ очаквахъ да се направи къмъ чл. 7. Чл. 7 гласи тъй: (Чете) „Прѣзъ врѣме на мораторния срокъ може да се налага секвестъръ и да се правятъ одрѣжки върху заплатата на чиновницитѣ и служащитѣ въ държавнитѣ, окръжни, общински и частни учрѣждения, както и на пенсионеритѣ, само ако паричното вземане произхожда отъ задължение за прѣхрана (алименти)“. Както виждате, тази наша редакция не обнема онѣзи, които не сж чиновници, а има адвокати, има търговци и др. Въ комисията поговорихме по този въпросъ и азъ нѣмамъ нищо противъ, ако се разшири, не само чиновницитѣ, а всички граждани по такива задължения да не се ползуватъ отъ мораториума. Обаче, това нѣщо трѣбва да се постави въ чл. 7, защото така е нареденъ законътъ, а пъкъ къмъ чл. 1 това нѣма да има значение. Въ чл. 7 ще кажемъ: Не се ползуватъ отъ мораториумъ задължения, които иматъ за прѣдметъ прѣхрана. Въ чл. 7 съмъ съгласенъ да се постави.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Ивановъ: Г. Фаденхехтъ! Съгласни ли сте Вашето прѣдложение да се тури на гласуване при чл. 7?

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Нѣмамъ нищо противъ; за мене е важно да се приеме това, което азъ прѣдлагамъ, а какъ ще се приеме, не ме интересува.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Ивановъ: По § 1 нѣма други прѣдложения. Минаваме къмъ § 2.

Г. докладчикъ! По § 2 имате ли нѣкакви измѣнения?

Докладчикъ П. Панайотовъ: Нѣмамъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: По § 2 е направено прѣдложение отъ прѣдставителя на работническата социалъ-демократическа партия г. Юрданъ Юрдановъ, подписано отъ изискуемото се отъ правилника число народни прѣдставители, което има слѣдующето съдържание: (Чете) „Въ § 2 чл. 2 се измѣня така: Дадениятъ мораториумъ спира течението на уговорениятъ и по закона лихва“. Който г. г. народни прѣдставители сж за прѣдложението на г. Юрданова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

По сѣщия § 2, алинея втора, е направено прѣдложение отъ г. д-ръ Джидрова, подписано отъ изискуемото се отъ правилника число народни прѣдставители, въ което е казано слѣдното: (Чете) „Докаго трае мораториумътъ, законната лихва по всички сдѣлки е 5%“. Който г. г. народни прѣдставители сж съгласни съ туй прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Минаваме къмъ § 3.

Докладчикъ П. Панайотовъ: По § 3, чл. 3 има слѣдующето измѣнение, което е за обяснение, прѣдвидъ на това, че ставаше споръ. Чл. 3 се измѣнява така: (Чете) „Прѣзъ врѣме на мораториума текатъ само углавнитѣ процесуални срокове. Всички други — материялни углавни, материялни и процесуални граждански, сѣдебни, перемционни — срокове и давности спиратъ, ако сж почнали да текатъ прѣди 25 юлий 1914 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Туй измѣнение е отъ комисията, възприето и отъ г. министра.

Докладчикъ П. Панайотовъ: Смыслътъ е сѣщиятъ, само редакцията е различна.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: По тоя параграфъ сж постѣпили слѣдующитѣ прѣдложения.

Първото е отъ г. Марина Ничовъ съ слѣдното съдържание: (Чете) „Чл. 3 се измѣнява така: Прѣзъ врѣме на мораториума текатъ всички срокове: материялни и процесуални, давностни, углавни и граждански, сѣдебни и перемционни. Течението на тѣзи срокове се спира въ случай на война или обща мобилизация“.

Съ Вашето прѣдложение, г. Ничовъ, Вие искате да се спре течението на сроковетѣ само въ случай на война или на обща мобилизация.

М. Ничовъ: Да, само въ случай на война или обща мобилизация.

С. Дойчиновъ: Тѣй е.

М. Ничовъ: Прѣдложението, което се внася отъ г. министра, е друго, именно, да се спратъ всички срокове, отъ каквото естество да бждатъ: процесуални, материялни, перемционни и т. н. Азъ искамъ да огранича това спиране само въ случай на война или обща мобилизация, защото никой не може да отрече, че сега нѣма аномални врѣмена, за да може всѣки да се грижи за своята сѣдба прѣдъ сѣдба. Това прѣдложение се подписа почти отъ всички и не вѣрвамъ да има нѣкой противъ него.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Който сж за прѣдложението на г. Марина Ничовъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Второто прѣдложение по § 3 е отъ г. д-ръ Фаденхехта, съ слѣдното съдържание: (Чете) „Чл. 3 се измѣнява така: Прѣзъ врѣме на мораториума текатъ само углавнитѣ процесуални срокове. Всички

други — материялни и процесуални, давностни — углавни и граждански — сѣдебни и перемционни не текатъ прѣзъ врѣме на мораториума“.

Има думата г. д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: (Отъ трибуната) По въпроса за сроковетѣ, за които нарежда чл. 3 отъ закона за мораториума, може да се поддържатъ двѣ мнѣния. Едното мнѣние е, че изобщо прѣзъ врѣме на този мораториумъ, който се узакони на 28 юлий, както и за мораториума, който сега се продължава, нѣма налице оѣзи условия, които биха оправдали изобщо спирането на всички процесуални и материялни, давностни — граждански и углавни — срокове. Защото, за да може да се оправдае подобно едно спиране на сроковетѣ, дадено отъ материялното право, дадено и отъ гражданската процедура, би трѣбвало да има една невъзможност или едно особено затруднение за лицата да упражняватъ правата, които тѣ трѣбва да упражняватъ въ опрѣдѣленитѣ срокове. Такова затруднение, такава невъзможност може да има, ако страната се намира при състояние на обща мобилизация или на война, когато, отъ една страна, сѣдилищата не могатъ да функциониратъ, когато изобщо държавнитѣ учрѣждения се свеждатъ въ своитѣ функции до единъ минималенъ размѣръ, и когато, отъ друга страна, самитѣ граждани се намиратъ въ физическа невъзможностъ да упражнятъ своитѣ права, защото те се намиратъ на мѣстото, дѣто тѣзи права трѣбва да бждатъ упражнени, и защото нѣматъ парични срѣдства, необходими, за да си наематъ адвокатъ, да платятъ мито и т. н. При подобни изключителни условия има смисълъ спирането на всички срокове прѣзъ мораторното врѣме. Като е така, очевидно е, че може да се поддържа за настоящия моментъ, за врѣмето отъ 25 юлий до днесъ, че нѣма налице условията, които да оправдаватъ спирането изобщо на мораторнитѣ срокове. Понеже този въпросъ се ликвидира съ прѣдложението, което направи г. Ничовъ, което не се прие, по него не се повръщамъ; обаче ще зачекна само съ нѣколко думи измѣнението, което се прави съ прѣдложението отъ министерството чл. 3.

Моето измѣнение визира само крайната фраза на чл. 3, въ която е постановено като ограничение слѣдното условие: „ако сж почнали сроковетѣ да текатъ прѣди 25 юлий 1914 г.“ Само тогава прѣзъ мораторния периодъ тѣзи срокове спиратъ да текатъ, като изключимъ углавнитѣ процесуални срокове, за които е прѣдвидено въ началото на чл. 3, че тѣ изобщо не спиратъ да текатъ прѣзъ мораторния периодъ. По този въпросъ азъ не искамъ да се спирамъ, дали е имало основание да се направи такова едно изключение за углавнитѣ процесуални срокове; щомъ единъжъ се приема, че има налице тѣзи условия, би трѣбвало изобщо сроковетѣ прѣзъ мораторното врѣме да не текатъ. Но онова, противъ което мисля, че би трѣбвало да се възстане, то е опасна нелогичност и онази несправедливостъ, която се създава, като се постави едно различие между сроковетѣ, които сж залочнали да текатъ прѣди 25 юлий 1914 г., и сроковетѣ, началниятъ моментъ на които спада въ мораторното врѣме, сир., които залочватъ да текатъ слѣдъ 25 юлий 1914 г. Съображението, поради което прѣзъ мораторното врѣме сроковетѣ не текатъ, е или, както казахъ, невъзможността да се дѣйствува прѣдъ учрѣдението, защото нѣма сѣдини, нѣма сѣдилища, или защото такава невъзможностъ съществува поради нѣмането на срѣдства; слѣдователно, всички хора, които иматъ да упражнятъ известни права въ опрѣдѣленитѣ отъ закона срокове, прѣзъ мораторното врѣме се намиратъ въ едно и сѣщо положение — това е прѣдположението на законодателя — сир., прѣзъ мораторното врѣме всички хора еднакво сж въ затруднение, въ невѣз-

моята да упражняват дѣйствието, които трѣбва въ опредѣленъ срокъ да упражняватъ. Тази възможностъ е еднаква, както ако началниятъ моментъ на срока е прѣди 25 юлий или ако началниятъ моментъ пада слѣдъ 25 юлий. Вѣрно е, че за паричнитѣ задължения се прави разлика, споредъ това, да-ли сдѣлките, отъ които произтича задължението, датиратъ прѣди 25 юлий или слѣдъ 25 юлий. Мораториумътъ е прѣдвиденъ само за онѣзи парични задължения, които произтичатъ отъ сдѣлки, сключени прѣди 25 юлий; и това е съвсѣмъ разумно, защото, който отиде да купи или наеме, или да заеме въ заемъ слѣдъ 25 юлий, той се намира въ изключително врѣме, на него ще му се даде подъ условия, че ще плати. Той знае това изключително врѣме, той го има прѣдъ видъ и при все това се задължава, слѣдователно, нѣма основание да се извини съ това изключително врѣме и да каже: азъ не искамъ да платя. Но този, който се е задължилъ прѣди настъпването на изключителния периодъ, прѣди 25 юлий, за него е основателно да се прѣдвиди отсрочка за изпълнението. Това е за сдѣлките. Но когато е въпросъ за течението на сроковетѣ, споредъ мене, нѣма абсолютно никакво значение, да-ли началниятъ моментъ пада прѣди 25 или слѣдъ 25 юлий.

Да вземемъ нѣколко примѣра за да видите, г. г. народни прѣдставители, колко произволно и неумѣстно е да се прави подобна разлика. Напр., прѣдъявява се противъ мене искъ; азъ държа пасивно поведение — азъ не мога да избира момента, въ който противъ мене ще се прѣдъяви искъ; трѣбва да получа прѣписъ отъ исковата молба, за да започне да тече срокътъ слѣдъ мѣсець или два за подаването писменния отговоръ, въ който трѣбва да прѣдъяви всички доказателства подъ страхъ, иначе, да изгуби правото прѣдъ инстанцията да прѣдстави нови доказателства. Ако менъ ми се врѣчи прѣписъ отъ исковата молба прѣди 25 юлий 1914 г. и срокътъ започне да тече до 25 юлий, по тази редакция на чл. 3, срокътъ за подновяване писменния отговоръ ще спре да тече прѣзъ мораторното врѣме и ще имамъ право, когато е свършилъ мораториумътъ да се ползувамъ отъ врѣмето, което остава — мѣсець или два — за да прѣдстави своя писменъ отговоръ съ доказателствата. Ако, обаче, безъ да зависи това отъ мене — то зависи отъ съдилищата — получа прѣписъ отъ исковата молба слѣдъ 25 юлий 1914 г., понеже срокътъ за подаване отговора тече слѣдъ 25 юлий 1914 г., то и срокътъ подъ тази редакция, за подаването писменния отговоръ ще започне да тече прѣзъ мораторното врѣме. Има ли нѣкакво основание да се прави разлика между двѣтъ положения на единъ отговорникъ, който е получилъ прѣписъ отъ исковата молба прѣди 25 юлий и който ще се ползува отъ мораториума, а този мораториумъ може да върви прѣзъ цѣлата година и той може да счита врѣмето за мъртво и да не подава отговора, и онзи отговорникъ, който получава прѣписъ отъ исковата молба слѣдъ 25 юлий? Очевидно е, че нѣма никакво разумно основание да се прави разлика, а има пълно тождество за единия и другия, само че единиятъ четири дена по-рано е ималъ възможностъ да подаде отговоръ, а другиятъ, който е получилъ прѣписъ слѣдъ 25 юлий, хичъ не е ималъ възможностъ да подаде отговоръ прѣзъ врѣме на мораториума, защото прѣдположението е, че прѣзъ врѣме на мораториума гражданитѣ сѣ въ голѣмо затруднение или въ псевдъ възможностъ да извършватъ правни дѣйствия, да защищаватъ своитѣ права опредѣлени въ закона.

Да вземемъ другъ примѣръ. Азъ сключвамъ въ пълнолѣтне единъ договоръ или една продажба прѣди 25 юлий 1914 г. Ставамъ пълнолѣтенъ, да кажемъ, на 20 юлий 1914 г. Като стана пълнолѣтенъ,

за менъ почва да тече тригодишниятъ давностенъ срокъ, прѣдвиденъ въ чл. 205 отъ закона за задълженията и договоритѣ, за да некамъ унищожение на тази продажба. Понеже срокътъ започва да тече прѣди 25 юлий, когато азъ съмъ станалъ пълнолѣтенъ, тригодишниятъ давностенъ срокъ нѣма да тече, докато трае мораториумътъ. Обаче, ако азъ — защото не зависи отъ мене, кога ще се родя — стана пълнолѣтенъ слѣдъ 25 юлий 1914 г., понеже давностниятъ срокъ за унищожение на договора не е почналъ да тече прѣди 25 юлий, то по този законъ давностниятъ срокъ за унищожението на договора ще тече прѣзъ врѣмето на мораториума. Има ли основания да се прави разлика между тия два случая? Очевидно е, че нѣма основание да се прави разлика между такива дѣла и сдѣлки, сключени прѣди или подиръ 25 юлий. Ако азъ, непълнолѣтенъ, на 28 юлий сключя единъ договоръ и подиръ два мѣсеца стана пълнолѣтенъ, има ли нѣкаква разлика между моето положение и положението на онзи, който е сключилъ договоръ прѣди 25 юлий? Разлика въ положението да не може единиятъ или другиятъ, по прѣдположение на закона, да упражни своето право, да иска унищожението на договора прѣзъ мораториума, нѣма.

Съ тѣзи нѣколко примѣра — а може още много други да се приведатъ — искамъ да илюстрирамъ неумѣстността на това различие между сроковетѣ, които започватъ да текатъ прѣди 25 юлий и подиръ 25 юлий. Затуй азъ прѣдлагамъ, щомъ вече се приема, че изключителнитѣ обстоятелства даватъ основание да се спратъ сроковетѣ, да не се прави разлика и, слѣдователно, да се прѣмахнатъ думитѣ: „ако сѣ започнали да текатъ прѣди 25 юлий 1914 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението на г. Фаденхехта е за спирането на всички парични задължения, сключени подиръ мораториума, за затварянето на всички съдилища. Това значи, ако се отмени послѣдната алинея на чл. 3, защото той е съгласенъ съ всичко въ нѣя, само иска да се прѣмахнатъ думитѣ: „ако сѣ почнали да текатъ прѣди 25 юлий 1914 г.“ Това като изхвърлимъ, тогава той ще бѣде доволенъ. Освѣнъ това, той иска да спратъ да текатъ прѣзъ мораториума всички давностни срокове, освѣнъ углавно-процесуалнитѣ. Какво значи това? Значи, да спремъ всичко. Нис живѣемъ при едно изключително състояние — хубаво го каза той. Нови контракти ще ставатъ и контрагентитѣ не иматъ прѣдъ видъ това политическо и икономическо правно състояние, въ което нис живѣемъ днесъ. При това състояние, тѣ сѣ сключватъ пакъ договори. Азъ искамъ тѣзи договори да сѣ иматъ животъ и да се осъществяватъ и прѣдъ сѣдъ, и навсѣкждѣ; азъ искамъ да можете прѣдъ съдилищата да ги осъществите, затуй, защото, както и той самъ признава, и двамата контрагенти иматъ прѣдъ видъ състоянието и трѣбва да отговарятъ. А като кажемъ „не текатъ“, спира се всичкото течение и новитѣ договори не могатъ да се изпълняватъ. Това не мога да го направя. Прѣдставете си, че днесъ имате едно дѣло и имате срокъ 15 дена да го възвизирате и не е дѣло отъ стария режимъ, тъй да го нарека, до 25 юлий, когато нис не сте знаели, какво ще ви дойде до главата; да кажемъ, че е една нова полиция при новото състояние.

Д-ръ П. Джидровъ: Ама може да бѣде по-стара сдѣлка.

Министъръ Х. Поповъ: Не може да го осъдите, но можете да давате възбивна жалба, не текатъ

даже сроковете. Моята идея не е такава. Тя е: по текат само тѣзи срокове, които сѫ почнали прѣди 25 юлий 1914 г., а всичко друго тече, защото има новъ режимъ, който иде подиръ тази дата и който трѣбва да живѣе; иначе нѣма и това да живѣе. Напр., подиръ 25 юлий настѣпни мораториумътъ. Прѣдставителите си, че единъ адвокатъ има дѣло и е пропуналъ срока да го обжалва. Сега, когато изхвърлимъ тази алинея, той ще чака, когато се вдигне мораториумътъ, за да съживи това дѣло, и ще каже: понеже всичко е било спрѣно отъ 25 юлий, азъ сега ще възвизирамъ дѣлото. Както виждате, на адвокатитѣ ще оставимъ работа да съживяватъ дѣла, които сѫ умрѣли, а това не може да се допусне. Моята идея е тази: угулнната процесуална давностъ нѣма да я спираме. Напр., има процесуални срокове за обжалване на осѣдени на толкова години; той може да обжалва това. Има нарушения фискални, той трѣбва да ги обжалва. Тия дѣла ще се движатъ. Всички процесуални давности по угулното право, въ това число и фискалнитѣ глоби, ще се движатъ; нѣмаме *raison d'être* да ги спираме. Но за всички други давности: материялни и угулни, материялни и процесуални, граждански и сѣдебни и перемционни, ще гледаме датата, ако сѫ почнали прѣди 25 юлий, тѣ нѣма да се движатъ. Защо? Защото настѣпва новъ режимъ. Прѣдставите си, че за това малолѣтно дѣто, за което ни дава примѣръ г. Фаденхехтъ и за което е почналъ да тече срокътъ, прѣди 25 юлий, му трѣбватъ само 25 или 5 дни. Азъ спирамъ течението прѣдъ видъ на този режимъ, и слѣдъ като се вдигне мораториумътъ, то ще се възползува. „Ама, казва, какво отъ това и правда ли е, ако азъ съмъ роденъ на 20 юлий, а другиятъ се родилъ на 25 или 30 юлий, и да има разлика?“ Такива софизми нѣма нужда да ги говоримъ. Ние помагаме на тѣзи, които се намиратъ въ едно грозно положение. Ние ги прѣдупрѣждаваме да не пострадатъ отъ това ново „грозно“, а онези, който се е родилъ на 25 или 30 юлий, за него ще има разни давности. Давността е три години, значи слѣдъ шестъ мѣсеца ще има още двѣ години и толкозъ да се ползува. На онези, на който сѫ почнали да текатъ сроковете, може да има още 24 часа давностъ, ти ще си изтече слѣдъ това; сега се намираме при такова положение, което считаме аномално, когато не може да се намѣрятъ нито разноски, нито нищо. Не че нѣма резонъ, а обратното има силенъ резонъ, силенъ *ratio legis*. Ако г. Фаденхехтъ държи смѣтка, че ние правимъ разлика между тази прѣграда, която туряме прѣди 25 юлий, и онези, които слѣдва слѣдъ 25 юлий, ще види, че ние се стараемъ да бждемъ колкото е възможно по-малко несправедливи, отколкото е възможно, защото и самиятъ мораториумъ, строго погледнато, самъ по себе си, е несправедливъ. Каква справедливостъ е да казвамъ на длѣжника: недей плаща шестъ мѣсеца. Абстрактно взето, какъ е справедливостъта? То се налага прѣдъ видъ на публичния интересъ, прѣдъ видъ на събитията, въ които живѣемъ. Слѣдователно, ако вземемъ да припирваме всѣко постановление на закона, ще се съгласите, че самиятъ законъ е аномално нѣщо. Това всѣки го признава.

Ето защо, казвамъ, не сѫ убѣдителни тѣзи доводи, които се даватъ, че какво било ако получимъ жалбата прѣди 25 или подиръ 25 юлий. Вѣрно е, че нѣколко такива прѣходи ще има. Но какво да правимъ? Цѣлниятъ режимъ ли да затворимъ за тѣхъ? Така е навѣкъдѣ. Когато царството на животнитѣ се допре съ царството на растѣнията, какво е растение, какво е животно, не се добръ знае. Така и тукъ прѣгради турите; на минута ще има прѣходи, единъ ще подпадатъ тукъ, други тамъ, но това не може да бжде причина, щото цѣлниятъ режимъ да изхвърлимъ. Ето защо, казвамъ, не сѫ убѣдителни

тѣзи доводи и ще моля да не се приеме това прѣдложение, а да се приеме точно тѣй, както е въ законопроекта.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване направеното прѣдложение отъ г. д-ръ Фаденхехта по чл. 3, което ви прочетохъ. Моля, които сѫ за това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Минаваме къмъ прѣдложенията по чл. 4. По този членъ има направени слѣднитѣ прѣдложения.

Най-напрѣдъ прѣдложение отъ прѣдставителя на работническата социалъ-демократическа партия г. Юрданъ Юрдановъ: (Чете) „Къмъ чл. 4 се прибави нова алинея: обаче разноскитѣ по обезпечението сѫ за смѣтка на кредиторитѣ“. Които сѫ за това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Второто прѣдложение е отъ прѣдставителя на земледѣлската група г. Александъръ Радоловъ. Той прѣдлага, чл. 4 да се измѣни така: (Чете) „Продажитѣ на недвижими имоти прѣвъ мораториума сѫ недѣйствителни за ония кредитори, чиито вземания сѫ били несъбираеми поради мораториума“.

Има думата г. Радоловъ.

А. Радоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Гледамъ на мораториума като на срѣдство, което ще послужи повече за облекчение положението на длѣжницитѣ, отколкото това на кредиторитѣ. Съ приемането на чл. 4 така, както се докладва отъ г. докладчика, положението на длѣжницитѣ повече се влошава, отколкото нѣкакъ да се подобри, понеже споредъ него сѫ възкуеми не само ония искове, които сѫ извършени слѣдъ 25 юлий, а и тия, които сѫ прѣди 25 юлий. Тѣ, дѣйствително не могатъ да бждатъ събираеми докато трае мораториумътъ, но може да се налага възраба за тѣхъ върху недвижимитѣ имущества на длѣжника. Поставете се въ положението на ония селяни, които се намиратъ въ попата на единъ лихваринъ. Той, дѣйствително, не може да събере своитѣ вземания, но той ще наложи възраба върху тѣхнитѣ имоти и съ това срѣдство ще си служи да изкарва сѣ по-голяма лихва. Той ще каже на длѣжника: „Ти не искашъ да платишъ, но ти ще се съгласишъ да подпишешъ тая и тая полица, при такава и такава лихва“, а въ полицата нѣма да пише 12 или 15% лихва, той ще си я прѣсмѣтне и ще я притури къмъ общата длѣжна сума, и отпослѣ, когато изтече мораториумътъ, всички вземания ще бждатъ събираеми. Изтичането на мораториума ще се надвеси надъ него като облакъ и той, като нѣма да има възможностъ да излѣзе отъ туй положение, ще бжде принуденъ волею-неволею да се съгласи на всичко, каквото прѣдлагатъ неговитѣ заимодавци. Азъ мисля, че когато създаваме единъ законъ, не трѣбва да гледаме, щото той да охранява само едната страна, а трѣбва да гледаме да охранява и другата страна. Вие се боите да не се ошетятъ интереситѣ на кредиторитѣ. Е добръ, ние ви даваме възможностъ, даваме ви срѣдства да не се ошетятъ. Продажбата, извършена прѣвъ това врѣме, когато неговото вземане е несъбираемо, е несъществуваща, е невалидна по отношение на него. Слѣдователно, тукъ се запазва интересътъ на кредитора, а същеврѣменно и на длѣжника. Ето защо, ще моля това прѣдложение да се приеме.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Които сѫ за прѣдложението на г. Радолова, както го прочетохъ и както въ послѣдствие той го разви, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Друго едно прѣдложение е постановило по чл. 4 отъ г. д-ръ Петъръ Джидровъ и г. д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ. То гласи: (Чете) „Като прѣдохранителна

мърка за обезпечение на вземанията си по паричните задължения, предвидени в чл. 1, кредиторите могат, след настъпване на показаните в тях надежи, да поискат само налагане възбрана върху недвижимите имоти на длъжниците по реда за обезпечение на исковите и без завеждане на иск.

Г. Джидров: Желаете ли да кажете нещо по предложението?

Има думата г. д-ръ Петър Джидров.

Д-ръ П. Джидров: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Допълнението, което искаме да се внесе в чл. 4 на законопроекта, се състои в едно малко изменение, а именно заличването на единия съюз в текста на законопроекта и прибавянето на единия израз: „без завеждане на иск“. Положението е следното: законопроекта иска да се гарантират кредиторите срещу длъжниците, които могат евентуално да продадат своите имоти. Някой си притежава недвижими имущества, и представява голъм кредит, и понеже се възползва от мораториума, той може прѣз това време да отчужди имота и да остане неудовлетворен в послѣдствие кредиторът. Различieto на този законопроект от досега съществуващите закони за мораториума се състои в това, че в този законопроект се дава право на страните да заведат процес като настъпни падежът, едно, и второ, дава им се право да обезпечат вземанията, падежът на които е настъпил. Но това обезпечение на вземанията, законопроекта го дава само по реда, указанъ в гражданското съдопроизводство за обезпечение на исковите, а нашата процедура, за да обезпечи едно вземане на някого, предполага непременно завеждане на дѣло. Има ли мънотии, има ли, въобще, неприятности, има ли неудобства, ако възприемем този текст? Г. г. народни представители! Положението е следното: ищецът се явява прѣдъ съда за единъ иск, да кажемъ за 2 или 3 хиляди лева — една крупна сума. За да заведе това дѣло, той плаща 2% съдебни мита, и понеже процесът не се спира, а могат да се насрочват, могат да се разглеждат, явява се отвлѣтчикът и казва: азъ имамъ да давамъ тѣзи 2 хиляди лева на този падеж, но понеже има законъ за отсрочка, то законътъ ме освобождава отъ задължението да платя; азъ ще му платя — намѣсто на 2 септемврий, ще му платя на 2 или 3 мартъ, както се пада. Искътъ му е прѣждевремененъ наистина и на законно основание може да го води, но азъ, който не отричамъ своите задължения, азъ, който ще му платя — а вие нѣмате доказателства, че нѣма да платя, защото неоспорвамъ задължението си — очевидно, такъвъ искъ може да му гарантира вземането. Така че, върху мене да остане не само сумата и лихвитъ, но още и 2% съдебно мито или други разноски.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че в текста на чл. 4, тѣй, както е предложено отъ г. министра, се установява една гаранция за кредиторите по задълженията съ настъпни падежи. И щомъ като тази е цѣльта на този членъ, то вие можете съ същия текстъ, какъвто си е, да установите тая гаранция чрезъ обезпечение на вземането, на което съ настъпилъ падежътъ, и това обезпечение да го получите по силата на този законъ съ една молба по реда, който е указанъ в закона за обезпечаване на исковите, безъ, обаче, вие да бъдете длъжни да заведете дѣло.

Х. Г. Поповъ: Безъ да прѣдстави доказателства?

Д-ръ П. Джидровъ: Не, вие сте длъжни да прѣдставите доказателства — затова казвамъ: по реда на гражданското съдопроизводство — защото, ако не прѣдставите доказателства, съдътъ нѣма да

уважи молбата ви. Вие ще кажете: „Азъ имамъ да вземамъ това и това, и моля да ми се обезпечи вземането“, но ако не прѣдставите доказателства, съдътъ има право да ви отхвърли молбата. Затуй казвамъ: по реда, прѣдвиденъ в гражданското съдопроизводство при обезпечение на исковите, но да не съмъ длъженъ да завеждамъ искъ, защото по него съ нужни разноски.

Д. Њорчевъ: Да се освободятъ отъ мита, искате?

Д-ръ П. Джидровъ: Да, да се освободятъ отъ мита, щомъ цѣльта е обезпечителна. И когато се свърши мораториумътъ, азъ, който имамъ вече обезпеченъ искъ, обезпечение, било длъжникътъ доброволно ще ми плати или, ако не ми плати, ще подамъ искова молба и, ако го осъдятъ, тогава вече 2% ще бъдатъ основателно въ тежестъ на длъжника, респективно на отвлѣтчика.

Азъ мисля, че г. министърътъ може да се съгласи съ това. Такава процедура съществува въ Германия, съществува навѣждѣ, даже като специална инстанция, като специална институтция, да иска азъ да се обезпечя. У насъ, наистина, въ реда, въ системата, която имаме въ гражданското съдопроизводство, подобно нѣщо не съществува, но ние можемъ, прѣдъ видъ на особената нужда, на това положение, което съществува и отъ гледището на г. министра, да приемемъ да се даде обезпечение на вземанията съ настъпилъ падежъ, безъ да се кара ищецътъ да плаща съдебни мита, да не тежи тази сума, два процента, и върху длъжниците, които най-сетѣ, може би, ще платятъ. Вие получавате обезпечителна заповѣдъ само за гарантиране на вашето вземане.

Дробна е поправката, но е съществена, затуй ходатайствувамъ, г. министърътъ да се съгласи съ нея.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. Поповъ: Г. г. народни представители! И вчера ви говорихъ по този въпросъ. Нашето законодателство не допуска обезпечение, безъ да заведемъ дѣло, както гласи статия 532 отъ гражданското съдопроизводство: (Чето) „Обезпечение на исковите се допуска или въ самото начало на дѣлото, или при по-нататъшното му разглеждане, додѣто рѣшението по същество на дѣлото не влѣзе въ законна сила“. Тоя принципъ у насъ и въ Русия съществува, когато въ други нѣкои държави, каквито сѣ Австрия, Германия и Франция, се допуска обезпечение, безъ да заведете искъ. Това е пробелъ въ нашето законодателство. Ако вие мислите, че дѣйствително въ единъ законъ за мораториума може да се наруши това начало, което е основно въ нашето процесуално право, прѣдъ видъ на тая голѣма нужда, която има въ страната, да се запазятъ интереситъ и на двѣтъ страни — кредитора и длъжника — азъ не бихъ ималъ нищо противъ. Азъ се бояхъ да се явя прѣдъ Народното събрание така смѣло, както се яви днесъ г. Джидровъ, защото то е голѣма смѣлостъ — трѣбна да признаемъ — когато има едно основно начало, да дойде азъ съ единъ законопроектъ за мораториума да го прѣобърна наопаки. Вѣрно е, че азъ

съчувствувамъ на този принципъ, но трѣбва единъ денъ въ процедурата да го вмѣстимъ. Ако народната воля желае да стане това и сега и ако двѣтъ страни нѣматъ нищо противъ, то би могло да стане. Но какъ ще го тълкувате? Само за въ продължение на мораториума ли?

Д-ръ П. Джидровъ: Да.

Министъръ Х. Поповъ: Втори въпросъ ще възникне: кога ще се вдигне това обезпечение? Трѣбва и това сега да рѣшимъ, защото, като допуснете по частенъ редъ да се туря обезпечение върху недвижими имоти, то може да стои съ години. Ще вдигнемъ мораториума или самъ по себе си ще се вдигне на 25 януарий, а имотътъ на длъжника ще стои сконченъ. И тогава ще бѣде ни въ клинъ, ни въ ржавъ, понеже това ще остане остатъкътъ отъ закона за мораториума и нашитъ сѣдилища ще се чудятъ, какво да правятъ.

Ето защо, казвамъ, ако вие сте съгласни, и азъ бихъ се съгласилъ само при слѣдното условие. Това прѣдложение се състои отъ цѣлия чл. 4, съ прибавката, която вие правите: „и безъ завеждане на искъ“, т. е. искате да кажете: по частенъ редъ. Трѣбва да прибавите: „което обезпечение веднага пада само по себе си слѣдъ еди-какъвъ срокъ отъ вдигането на мораториума“.

Д-ръ П. Джидровъ: Съгласни сме. Нека бѣде 10 дена слѣдъ вдигане на мораториума.

Министъръ Х. Поповъ: 10 или 20 дена, мѣсечъ, даже, но вѣчно да стои това обезпечение на врата на хората, то не е справедливо. Тогава, съгласенъ съмъ прибавката да стане така: „и безъ завеждане на искъ“, т. е. по частенъ редъ, което обезпечение въ мѣсеченъ срокъ отъ вдигането на мораториума само по себе си пада, ако не се заведе дѣло по състезателенъ редъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Г. г. Джидровъ и Фаденхехта! Съгласни ли сте съ това измѣнение, което прави г. министърътъ на правосѣдието? Какво бѣше, г. министре, прѣдложението?

Министъръ Х. Поповъ: „Това обезпечение пада само по себе си, ако слѣдъ мѣсеченъ срокъ отъ вдигане на мораториума не се заведе искъ по състезателенъ редъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване направеното прѣдложение отъ г. г. Джидрова и Фаденхехта, допълнено и възприето отъ г. министра на правосѣдието, споредъ което чл. 4 добива слѣдующата редакция: (Чете) „Като прѣдхранителна мѣрка за обезпечение на вземанията си по паричнитъ задължения, прѣдвидени въ чл. 1, кредиторитъ могатъ, слѣдъ настѣпване на показанитъ въ тѣхъ надежди, да поискатъ само налагане възбрана върху недвижимитъ имоти на длъжницитъ по реда за обезпечение на исковетъ въ форма на частно производство“.

Министъръ Х. Поповъ: Моли, г-но то кажете: „и безъ завеждане на искъ“, това е прибавено отъ тѣхъ, и ще прибавите отъ мене: „т. е. по частенъ редъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: По-нататкъ: „Това обезпечение има задължителна сила, само за единъ мѣсечъ слѣдъ изтичане срока на мораториума, ако прѣзъ туй врѣме не бѣде възбуденъ искъ по туй обезпечение“.

Министъръ Х. Поповъ: Не е така. „Това обезпечение пада само по себе си, ако слѣдъ мѣсеченъ срокъ отъ вдигане на мораториума не се заведе искъ по състезателенъ редъ“, или „на общо основание“ — както и да е.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Което е за това прѣдложение, така направено, допълнено и възприето отъ г. министра на правосѣдието, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се. Минаваме къмъ чл. 5.

Докладчикъ П. Панайотовъ: Има една печатна погрѣшка въ този членъ: началото, вмѣсто „Прѣдвиденитъ иски“, трѣбва да бѣде: „Прѣдявенитъ иски“.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Което е за чл. 5, тѣй, както е поправенъ отъ комисията, моли, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

По чл. 7 има прѣдложение отъ г. Ивана Г. Поповъ, въ слѣдующата смисълъ: (Чете)

„Не се ползватъ отъ отсрочката:

„а) венчки вземания за прѣхрана;

„б) вземанията, произходящи отъ наеми на недвижими имоти;

„Въ случаѣ на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената или сѣдилището удостовѣри, че длъжникътъ нѣма възможностъ да плати.“

„Ако, обаче, получава пълната си мѣсечна заплата, която прѣвишава 200 л., такъвъ длъжникъ не се ползува отъ отсрочка;

„в) длъжницитъ по вземания отъ наемъ на работа също не се ползватъ отъ отсрочка;

„г) прѣзъ врѣме на мораториума, запори могатъ да се налагатъ върху мѣсечнитъ заплати на чиновници и служащи при държавни, обществени и частни учрѣждения, ако заплатитъ имъ прѣвишаватъ 100 л. мѣсечно“.

Има думата г. Иванъ Поповъ.

И. Г. Поповъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Общото правило въ чл. 1 трѣбва да прѣтърпи извѣстно измѣнение.

Първото измѣнение, което прѣдлагамъ, е: венчки вземания за прѣхрана да се изключатъ отъ отсрочката. Прѣдложението на г. министра бѣше въ смисълъ, да може да се налага запоръ само на извѣстни длъжностни лица, но г. министърътъ се съгласи, както въ комисията, така и диссъ, по прѣдложението на г. Фаденхехта, щото всичкитъ вземания за прѣхрана да се изключватъ отъ отсрочката, отъ мораториума.

Азъ мисля, че щомъ е направени нѣколко искания по чл. 7, съ нѣколко букви, гласуването би трѣвало да стане поотдѣлно, защото може нѣкои отъ г. г. народнитъ прѣдставители да приематъ едното изключение, а другото изключение да не приематъ. Бихъ молилъ, г. прѣдседателю, по първото прѣдложение, по буква а, да стане отдѣлно гласуване, тѣй: „Всички вземания за прѣхрана се изключватъ отъ отсрочката“.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Х. Поповъ: Азъ се съгласихъ, г. г. народни прѣдставители, тѣй, щото, намѣсто чл. 7, можеше да турите, както е отбѣлзано въ прѣдложението на г. Ивана Поповъ по вземанията за прѣхрана или както е формулирано отъ г. Фаденхехта.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Прѣдложението на г. Ивана Поповъ се схожда съ прѣдложението на г. Фаденхехта и трѣбва да корегираме въ такава смисълъ чл. 7.

И. Г. Поповъ: Азъ прѣдлагамъ пунктъ 1 . . .

Министъръ Х. Поповъ: Не може така на пунктово. Чл. 7 трѣбва да се замѣни съ една редакция, че не се ползуватъ отъ мораториума прѣдвиденитѣ въ чл. 1 вземания, които сж за прѣхрана.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Които сж съгласни да се приеме повата редакция отъ прѣдложението на г. Ивана Поповъ, п. 1 на чл. 7 въ слѣдующата смисълъ: „Не се ползуватъ отъ отсрочка: а) всички вземания за прѣхрана“, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Буква а ще падне.

И. Г. Поповъ: Ако не се приематъ другитѣ букви. (Чете)

„б) вземанията, произходящи отъ наеми на недвижими имоти.

„З а б ъ л ѣ ж к а . . .“

Отъ дѣсницата: Оставете забѣлѣжката за послѣ.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Да знаемъ, какво е съдържанието й.

И. Г. Поповъ: (Чете) „ . . . Въ случай на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената или сѣдилището удостовери, че длъжникътъ нѣма възможность да плати“.

Отъ дѣсницата: Безъ послѣдната частъ.

И. Вълчевъ: Какъ ще се удостовери сѣдилището?

И. Г. Поповъ: Тогава, забѣлѣжката ще бѣде такава: (Чете) „Въ случай на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената“.

Д-ръ П. Джидровъ: Ами ако не е повиканъ подъ знамената и не работи нищо?

И. Г. Поповъ: Има и още нѣщо въ тази забѣлѣжка. (Чете) „Ако, обаче, получава пълната си мѣсечна заплата, която прѣвншава 200 л., тактъвъ длъжникъ не се ползува отъ отсрочка“.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване п. б отъ редакцията на чл. 7, както е направена отъ г. Ивана Поповъ.

И. Г. Поповъ: Този пунктъ б. съ забѣлѣжката си, гласи слѣдующето: (Чете)

„Не се ползуватъ отъ отсрочката: б) вземанията, произходящи отъ наеми на недвижими имоти;

„З а б ъ л ѣ ж к а . Въ случай на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената.

„Ако, обаче, получава пълната си мѣсечна заплата, която прѣвншава 200 л., тактъвъ длъжникъ не се ползува отъ отсрочка“.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Които сж за тази редакция, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Министъръ Х. Поповъ: Прави ли се така необмислено законъ! Кажете какво ще стане съ третѣ мѣсеца? Имайте прѣдъ видъ, че прѣврѣщате закона наопаки и че ще го оттегля.

Отъ крайната лѣвица: Меншество бѣше.

Д. Тошковъ: Оспорва се, г. прѣдседателю.

И. Г. Поповъ: Болшинство, бе джанъмъ! Всички гласуваха.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: (Звъни) Моля ви се, г-да, тишина. Понеже има оспорване, ще направимъ второ гласуване. Моля само да внимавате върху това, което ще се гласува.

Прѣдложението на г. Ивана Поповъ има слѣдующата редакция: (Чете) „Не се ползуватъ отъ отсрочката:

„б) вземанията, произходящи отъ наеми на недвижими имоти;

„З а б ъ л ѣ ж к а . Въ случай на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената.

„Ако, обаче, получава пълната си мѣсечна заплата, която прѣвншава 200 л., тактъвъ длъжникъ не се ползува отъ отсрочка“.

И. Г. Поповъ: Отъ второто: „Ако, обаче, получава“ и т. н., се отказвамъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Тогава остава слѣдующата редакция:

„б) вземанията, произходящи отъ наеми на недвижими имоти.

„З а б ъ л ѣ ж к а . Въ случай на обща мобилизация, отсрочката се прилага за всички наеми, ако длъжникътъ е повиканъ подъ знамената“.

Който е за тази редакция, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

И. Г. Поповъ: (Чете) „в) длъжниците по вземания отъ наемъ на работа сѣщо не се ползуватъ отъ отсрочка“.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване п. в отъ чл. 7 на прѣдложението на г. Ивана Поповъ, въ слѣдующата смисълъ: (Чете) „в) длъжниците по вземания отъ наемъ на работа сѣщо не се ползуватъ отъ отсрочка“. Но въ тази смисълъ има направено прѣдложение и отъ г. Юрданова, прѣдставител на групата на тѣснитѣ социалисти. Има ли нѣкой да говори? (Глътка)

(Звъни) Г. г. народни прѣдставители! Давамъ петъ минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

Слѣдватъ на гласуване пунктоветѣ отъ прѣдложението на г. Попова за измѣнение чл. 7 въ редакцията, която той прочете прѣди малко.

Гласувахме първитѣ пунктове — а и б; сега слѣдва да гласуваме п. в.

Има думата г. Поповъ, да го прочете.

И. Г. Поповъ: (Отъ трибуната) (Чете) „Не се ползуватъ отъ отсрочката (мораториумъ): в) вземанията, произходящи отъ наемъ на работа“.

Прѣдседателствуващъ д-ръ С. Иванчовъ: Въ сжщата смисълъ има направено прѣдложение и отъ г. Юрданова.

Ю. Юрдановъ: Понеже и нашето предложение е същото като онова на г. Ивана Поповъ, съгласяваме се да се гласува неговото предложение.

Прѣседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Значи, присѣдникъ е къмъ неговото предложение.

Когато сж за редакцията на п. 6, както и прочете г. Иванъ Поповъ, и къмъ което се присѣдникъ е г. Юрдановъ, прѣдставител на тѣснитѣ социалисти, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Према се.

И. Г. Поповъ: Пунктъ 2 отъ предложението си оттеглямъ.

Прѣседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Понеже п. 2 отъ предложението се оттегли, то нѣма да се гласува.

По този начинъ се свършватъ предложенията по чл. 7.

Има едно предложение, направено отъ г. Драгиевъ, прѣдставител на земеделската група, за прибавяне на единъ новъ членъ 8, съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Ако наемателътъ на сграда или недообработенъ полски имотъ е подъ знамената, дължи само половината наемъ. Сжко и дължникътъ, който е подъ знамената, дължи лихва само 5%“. Това е ново предложение.

Г. Драгиевъ! Имате думата.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Заповѣтъ, който допълваме и продължаваме, е гласуванъ отъ тази камара още прѣзъ м. юний. Той е гласуванъ поради настъпналото тежко врѣме за страната, за народа изобщо. Очевидно е за всички, че чрезъ този законъ, въ сила вече отъ нѣколко мѣсеца, който правимъ въ сила и за други още нѣколко мѣсеца, ние, като законодатели, се стремимъ да облекчимъ онова трудно положение, въ което, поради ненормалното врѣме, що прѣживяваме, биха изпаднали мнозина въ тази страна, особено икономически по-слабитѣ.

За тази сжщата цѣль, както знаете, е гласувано и друго едно мѣропріятие пакъ отъ тази камара, на вземени сж отъ правителството и други мѣрки. Така, напр., отнето е правото на търговцитѣ да търгуватъ тѣй свободно, да опрѣдѣлятъ цѣни, каквито си искатъ, на известни продукти за прѣзъ врѣмето, докато трае обществената криза. Онѣзи обикновени наредби по отношение търгуванетоъ съ известни продукти сж прѣмахнати, заради общото благо. Така сжко напоследъкъ, по рѣшение на Министерския съветъ, прѣмахната е друга една обикновена наредба, за обикновено врѣме: на българскитѣ земеделци, за българскитѣ търговци е отнето правото да разпореждатъ съ стоката си тѣй, както това сж правила въ обикновено врѣме: не могатъ да пазарятъ навѣнъ хранитѣ, които иматъ. Защо е тази мѣрка, която отмѣнява обикновени наредби въ това отношение? Заради общото благо. Ощетяватъ се мнозина заради общото благо — за да се подкрѣпятъ други, по-слаби икономически, които, вслѣдствие трудното врѣме, що прѣживяваме, рискуватъ да погинатъ, да паднатъ въ едно крайно бѣдствено положение.

Но азъ не виждамъ да се ощетяватъ въ нѣщо една друга категория хора: онѣзи капиталисти — лихвари, които даватъ пари съ лихва, и онѣзи капиталисти — притежатели на сгради или ниви, които даватъ тия свои имоти подъ наемъ. Азъ се питамъ: въ какво се ощетиха прѣзъ миналата балканска война тѣзи хора, които добиватъ голѣми печалби отъ лихви и отъ наеми тукъ, въ София, или другадѣ? Въ какво ги засѣга тѣхъ аномалното врѣме? Какво жертвуватъ тѣ отъ своитѣ печалби за това общо благо? Азъ не го виждамъ. Не можете да ми го по-

сочите и вие. Тѣ си получаватъ своитѣ наеми всецѣло; лихвитѣ, които имъ сж опрѣдѣлени по обикновенитѣ закони, за обикновено врѣме, сж оставени да текатъ и въ това ненормално, ненормално врѣме. И ако тази привилегия за тѣхъ прави по-тежко положението на онѣзи, които имъ се явяватъ като дължници, като плащачи на наеми днеска, когато имаме единъ застои на живота, тѣ ще се почувствува много по-рибелна за тия тѣхни дължници утрѣ, па и днесъ даже, когато тѣзи дължници или наематели ождатъ призовани подъ знамената. Ето, разпоредено е, въ интереса на армията, въ интереситѣ на страната, да ождатъ повикани вече подъ знамената, макаръ и за тринадѣлно обучение, два набора; утрѣ, единъ слѣдъ другъ, ще ождатъ повикани и други. Друго, възможно е нѣкон земеделци да не сж засѣли още нивитѣ, които сж вземали отъ други лица подъ наемъ. Незасѣти сега, утрѣ, поради настъпналото лошо врѣме, тѣхнитѣ ниви могатъ да си останатъ незасѣти и за по-нататъкъ, поне незасѣти съ зимнината, за която тѣ сж ги обработвали. И когато тѣ отиватъ подъ знамената и оставатъ нивитѣ имъ недообработени, незасѣти, питамъ азъ: справедливо ли е, тѣ, които сж оставили работата си за общото благо, да плащатъ цѣлния наемъ на онѣзи лица, които сж собственици на тия ниви? Справедливо ли е единъ работникъ или единъ запаятъ, който ще остави работата си и ще отиде утрѣ, вслѣдствие издадената заповѣдь по военното вѣдомство, подъ знамената, и не ще може да изкарва прѣхрана за члѣдъта си, да плаща цѣлния наемъ? Него го достатъчно ощетяваме заради общото благо. Какво ощетяваме капиталиста, домопритежателя? За него наемътъ си течъ, както въ обикновено врѣме. Поне за тия лица, които ще ождатъ подъ знамената и сж дължници, които, заради общото благо, сж повикани подъ знамената и не могатъ да си вършатъ работата, не могатъ да изкарватъ прѣхрана за сѣмейството си, справедливо ли е, питамъ азъ, да останемъ да плащатъ пакъ лихва 10 и 12% — обикновената лихва, прѣдвидена въ обикновенитѣ норми, за обикновено врѣме? Не е справедливо. Не виждамъ азъ, когато толкова хора, когато мнозинството въ тази страна, повикани подъ знамената единъ слѣдъ другъ, а, може-би, и за повече, се памѣрятъ въ едно още по-тежко положение, заради общото благо, не виждамъ азъ, защо трѣбва да стоимъ ние съ стиснати очи, да мижимъ и да не накрѣпимъ въ нищо печалбитѣ на капиталистѣ — иметопритежатели и лихвари.

За прѣмахването на тази привилегия на тѣзи хора, заради които двама повече отиватъ подъ знамената, онѣзи, които сж тѣхни дължници — тѣ отиватъ вслѣдъжъ за себе си, а двама заради онѣзи, които сж по-имотнитѣ — за да не бѣдатъ въ такава една незаслужена привилегия, за да почувствуватъ и тѣ, че се намиратъ въ криза, че и тѣ носятъ на своитѣ силни плени дѣлъ отъ обществената криза, справедливо е, ако не за всички наематели и за всички дължници, то поне за ония, които сж днесъ вече или ще бѣдатъ утрѣ подъ знамената, да се направятъ едно облекчение колко-годи, въ тази смисълъ, че наемътъ да бѣде въ тежестъ половината на тѣхъ, половината — на капиталиста. Наемътъ за недообработенитѣ, незасѣтитѣ полски имоти, ако такива останатъ, колкото и малко да сж тѣ, да бѣде половината въ тежестъ на наемателитѣ, половината на собственика, който си е далъ имота подъ наемъ. А онѣзи дължници, които тоже сж призовани подъ знамената и дължатъ лихви, които сж 10—12% — законна и договорна лихва, — нека плащатъ само половината 5—6%, та и капиталистѣ да изгубятъ нѣщо — да останатъ тѣ съ лихва само до 5%.

Съ това ние нѣма да щетимъ онѣзи бѣдни хора, които иматъ дадено нѣщо подъ лихва, които сж пе-

стили отъ залъка си. Това сж дробни спестявания на икономически слаби хора, чийто спестявания таконя едно законоположение нѣма да засегне, защото тѣзи спестявания сж въ Спестовната каса, дѣто лихвата е 4%. Така щото, ако това се гласува, ще засегне опѣзи хора, които иначе, безъ това, нѣма да почувствуватъ съществуването на нѣкаква криза, която мнозинството въ тая страна чувствува.

Ето защо азъ моли, както меншеството, тѣй и болшинството да гласуватъ това прѣдложение. То не е ни най-малко партизанско, а е високо справедливо и същевременно необходимо.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Тѣй както трѣгнахме, то би трѣбвало този законъ да се допълни. Прѣдложенето, което се прави, и се иска отъ насъ да го гласуваме, изглежда да е много справедливо, но при трето четене нѣмаме възможност и врѣме да го проучимъ. На мѣсто въземъ законопроектъ да се приеме така, както бѣ внесенъ, защото прѣдложенето на г. Драгиева едва-ли ще се обядне, но ако се осмисли то, тогава ще трѣбва да допълнимъ закона. Този законъ, както виждате, е непълнъ, но той е само за нѣколко мѣсеца. Ако подиръ срока има нужда за измѣнения, тогава ще може да се допълни, разбира се. Заради туй ще ходатайствувамъ, прѣдложенето на г. Драгиева да се има прѣдъ видъ за други нѣтъ, а нѣкъ законопроектъ да се гласува на трето четене тѣй, както е приетъ на второ четене.

Д. Драгиевъ: Искамъ думата за едно малко обяснение.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Имате думата, г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Ако азъ правя това прѣдложение сега при третото четене, това не е по моя вина. То се дължи на обстоятелството, че г. министърътъ на правосъдието, авторъ на законопроекта, вчера самъ настоя да мине въ едно и също заседание на първо и второ четене и Народното събрание разумъ, че днесъ такива прѣдложения ще могатъ да се правятъ. Така щото, ако г. министъръ-прѣдседателъ мисли, че на трето четене таква едно прѣдложение се явява закъснѣло, то е заради туй, защото той, поради работата, която е ималъ, не присъствуваше вчера тукъ и не бѣше въ течение на разискванията.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Другъ нѣтъ ще допълнимъ закона.

Д. Драгиевъ: Това прѣдложение се явява напълно своевременно. Ако г. министъръ-прѣдседателъ, не-изпрѣдставителъ отъ своята работа, имаше възможностъ да дойде днесъ по-рано, щѣше да види, че отъ такава категория прѣдложения, споредъ него, нагледъ сега закъснѣли, се дебатираха и гласуваха. Така щото, моето прѣдложение съвършено нѣма този недостатъкъ на закъснѣлость.

Колкото се отнася до въпроса, че това прѣдложение може да се приеме, когато се случи да се ви-катъ хората подъ знамената, азъ мисля, че не трѣбва да оставимъ тази работа за по-сетнѣ, защото това се случва, г. министре, и сега — два набора се повекаха подъ знамената.

Понеже дадохъ необходимото освѣтление отъ моя страна, азъ мисля, че г. министърътъ нѣма да има нищо противъ доброто настроение на болшинството да гласува това прѣдложение.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: А-а-а!

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Другъ нѣтъ ще го гласуваме.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване прѣдложенето на г. Драгиева, въ смисълъ, да се прибави единъ новъ членъ, чл. 8, къмъ закона за мораториума, съ редакция, каквато той прочете и разви. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж за прѣдложенето на г. Драгиева, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Ще туря на гласуване законопроекта за допълнение закона за мораториума отъ 28 юлий 1914 г., съ измѣненията, които се приеха отъ комисията, и прѣдложенията, които се приеха тукъ. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж за приемането на този законопроектъ, така прочетенъ и измѣненъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

На дневенъ редъ слѣдва третото четене . . .

Д-ръ П. Джидровъ: Г. прѣдседателю! Нѣма ли нужда г. министърътъ да направи едно изявление, което да бѣде одобрено отъ камарата, върху слѣдующето. Вие, съгласно допълнението на г. Попова, приехте да нѣма мораториумъ за вземанията по наемитѣ на недвижими имоти. Обаче стариятъ текетъ отъ 25 юлий 1914 г. отлагаше, отсрочваше изплащането на наемитѣ, и понеже това е законъ, който от-мѣнява стария законъ, ще трѣбва да се знае, какво ще стане съ тия наеми, които сж събрали и неплатени по силата на закона до 25 октомврий 1914 г. Хората не сж платили три мѣсеца, мислятъ, че не сж нарушили договоритѣ, и сега се водятъ процеси противъ наемателитѣ, заради туй, защото не сж платили прѣвъ врѣме на мораториума, и понеже днесъ тѣзи хора не могатъ да платятъ изеднѣжъ тримѣсеч-ния си наемъ, който може да възлиза на почтена сума, . . .

Х. Бояджиевъ: Вие внесохте тази аномалия.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Моля, г. Бояджиевъ.

Д-ръ П. Джидровъ: . . . очевидно е, че и сждили-цата, и търговцитѣ, и странитѣ ще се намѣрятъ въ едно затруднено положение. Азъ мисля, че това не е въ текста на закона, защото той законъ, очевидно е, че трѣбва да има сила отъ днесъ нататъкъ съ визиранията за минало врѣме въ самия текстъ. Хубаво е г. министърътъ да направи, подъ общото одобрение на народното прѣдставителство, едно обясне-ние, че наемитѣ, неплатени за недвижими имоти до 25 того поради мораториума, ще бждатъ изплатени и изискуеми, слѣдъ като се вдигне мораториумътъ.

Н. Панайодовъ: Но слѣдъ като изтече срокътъ на стария мораториумъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Той изтече.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Г. ми-нистерътъ не намира за нужно да дава никакви обяснения.

Д-ръ П. Джидровъ: Какъ да не намира?

Д. Тошновъ: Тѣй, не ще.

Д-ръ П. Джидровъ: Какъ да не ще? Той трѣбва да даде обяснение, а не да говори пѣлъ часъ по принципъ, че е необходимъ мораториумътъ, като че нѣкой отричаше това.

Министъръ Х. Поповъ: Дръжте си езика. Азъ, като министъръ, прѣма да питамъ Васъ, като депутатъ, какво да говори. Ако всѣки депутатъ почне да иска обяснение и азъ трѣбна да имъ отговарямъ, какъ ще му излѣзе кракътъ?

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Минаваме на слѣдующата точка отъ дневния редъ — трето четене на прѣдложението за замѣняване казарменния дворъ на 34 пѣхотенъ Троянски полкъ въ Ловечъ, съ части отъ мерата на Ловчанската градска община.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ Ф. Симеоновъ: (Чете)

„Р ѣ ш е н и е

за замѣняване казарменния дворъ на 34 пѣхотенъ Троянски полкъ въ Ловечъ, съ части отъ мерата на Ловчанската градска община.

„Да се отетжли на Ловчанската градска община казарменниятъ дворъ на 34 пѣхотенъ Троянски полкъ, въ замѣна на което общината да даде на държавата:

„1. Петдесетъ хиляди (50.000) лева за постройка на казарми;

„2. Двѣста (200) декара общинска мера на сѣверната частъ на града, въ мѣстността „Кому-тене“, въ която мера влизатъ нивата и овоцната градина на Иванъ Димитровъ, около 8 декара, които ще бждатъ отчуждени отъ общината и прѣдадени на Министерството на войната;

„3. Двѣ хиляди (2.000) квадратни метра мѣсто въ града, за командантско управление и офицерско събрание, и

„4. Всички материали отъ казарменитѣ постройки, които били почти негодни и подлежали на събаряне, при условия:

„а) слѣдъ построяване казармитѣ, досегашниятъ лагеръ да се опрази отъ полка, за да може да служи за пасище на градския добитѣкъ, безъ да има право общината да го разработи, за да може да служи и за пщанъ при полковитѣ занятия, и

„б) лагерната чешма, която е строена отъ сръбската на полка, да се прѣкара въ новия казарменъ дворъ.“

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Които сж за приемане на трето четене рѣшението за замѣняване казарменния дворъ на 34 пѣхотенъ Троянски полкъ въ гр. Ловечъ, съ части отъ мерата въ Ловчанската градска община, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Слѣдва слѣдующата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за разрѣшение на Струмишкия окръгъ и Никополската градска община да сключатъ заеми.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ Ф. Симеоновъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшение на Струмишкия окръгъ и Никополската градска община да сключатъ заеми.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Струмишкия окръгъ и на Никополската градска община да сключатъ заеми въ размѣри и при условия, показани по-долу.

„Чл. 2. Струмишкиятъ окръгъ. Заемътъ ще бжде въ размѣръ на 40.000 л. и ще се сключи отъ Българ-

ската народна банка при слѣднитѣ условия: а) лихва 7% годишно и срокъ за изплащане една година; б) за гаранция ще се заложи окръжната връхнина 10% върху поземелния налогъ; в) заемътъ ще се отпуща на части по 5.000 л. мѣсечно, и г) той ще се употребн за обезпѣждане канцеларията и трѣбване заплатитѣ на личния съставъ на окръжната постоянна комисиия.

„Чл. 3. Никополската градска община. Заемътъ ще се сключи отъ Българската народна банка въ размѣръ на 300.000 л., при слѣднитѣ условия: а) лихва 7% годишно; б) срокъ за изплащане 45 години; в) за гаранция ще се заложатъ общинскитѣ приходи отъ: общински пазози, които замѣстватъ данъка октроа, теглене и мѣрене стокитѣ (кантарина и кринина), клане добитѣкъ (крѣвнина) и наема отъ долната градска ливада; г) добититѣ отъ заема суми ще се употребятъ: а) за погасяване остатъка отъ стария заемъ на общината, жмъ банката и б) за водоснабдяване на гр. Никополъ по модеренъ начинъ и за канализиране на града и дерето, което тече прѣвъ него.

„Чл. 4. Сумитѣ отъ заема на Никополската градска община ще се отпущатъ по ситуация за извършени работи. На сжщата община банката ще отпусне прѣдварително до 25.000 л. за приготвяне плановѣтъ, смѣткитѣ и поемнитѣ условия на прѣдприятията, споменати въ чл. 3 отъ настоящия законъ.

„Заемътъ до изкарване на прѣдприятията ще бжде въ текуща смѣтка, а слѣдъ това той се обръща въ анюитетенъ.“

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има направено прѣдложение, подписано отъ нужното число народни прѣдставители, отъ прѣдставители на земледѣлската група г. Турлаковъ. Това прѣдложение, което ще се гласува, разбира се, по-напрѣдъ, съгласно чл. 51 отъ правилника има слѣдното съдържание: (Чете) „Въ заглавieto на законопроекта да се изхвърлятъ думитѣ „Струмишкия окръгъ“; сжщо и въ съдържанието на единствения членъ думитѣ: „Струмишкия окръгъ“ и сумата, като остане само „Законъ за заемъ на Никополската градска община“.

Г. Турлаковъ! Желаете ли да дадете обяснение по това прѣдложение?

М. Турлаковъ: Да.

Г. г. народни прѣдставители! Всѣкому отъ насъ е извѣстно, че избори въ новоосвободенитѣ земи не сж правени, слѣдователно, никакъвъ окръженъ съвѣтъ, избранъ по дѣйстващитѣ въ страната закони, за Струмишкия окръгъ нѣма. Изпълнението на функциитѣ на постоянното присѣствие, както на Струмишката постоянна комисиия, тъй сжщо и на общинитѣ въ новитѣ два окръга на България, вие знаете, че става отъ назначенитѣ отъ министерството по административенъ редъ чиновници. Слѣдователно, законниятъ господаръ на окръжитѣ, фактическиятъ прѣдставителъ на общинитѣ въ новитѣ земи не сж избрани по дѣйствующия законъ, слѣдователно, не сж напълно тѣ власти да разрѣшаватъ сключването на заеми. Тукъ ни се поднася едно прѣдложение за разрѣшение на Струмишкия окръженъ съвѣтъ да сключи заемъ. Питамъ се, отдѣ-накъждъ така самото министерство ни прѣдлага единъ законопроектъ да разрѣшимъ на Струмишкия окръгъ да сключва заеми, когато въ сжщностъ фактическиятъ, дѣйствителниятъ прѣдставителъ на Струмишкия окръгъ — окръжниятъ съвѣтъ — още закононо не сжествува, не е избранъ. Азъ разбирамъ да се поднася такова едно прѣдложение, ако дѣйствително имаше законно

избранъ окръженъ съвѣтъ и той да е взелъ рѣшението за сключването на заемъ за смѣтка на Струмишкия окръгъ. Даже границитѣ, пространството на Струмишкия окръгъ, чисто и просто сж опрѣдѣлени чрезъ една административна разпоредба, която не е още законъ, не е оформена, не е още опрѣдѣлена по закона за административното дѣленне на царството. Отъ друга страна, окръжната постоянна комисиия на Струмишкия окръгъ, по искането на която ще разрѣшимъ сключването на заема, не е прѣдставителка на Струмишкия окръгъ; тя изпълнява една административна функция и е назначена по разпоредбата на г. министра на вътрѣшнитѣ работи. Слѣдователно, всичко това, което ние сега съ този законопроектъ ще разрѣшимъ на една административна комисиия да разпоредба за смѣтка на бюджетния Струмишки окръженъ съвѣтъ, който може-би, ще намѣри, че срдѣствата, разрѣшени по този начинъ, не сж били използвани за истинскитѣ нужди на бюджетния Струмишки окръгъ, ще бжде прибрзано въ мнитѣ очн. Независимо отъ туй, вие знаете, че правителството въ тронното слово ни заяви, че ще внесе новъ законопроектъ за административното дѣленне на държавата, въ който, вѣроятно, ще бжде включенъ и бюджетниятъ Струмишки окръгъ, и чакъ тогавъ ние ще имаме едно правилно, едно редовно административно разпрѣдѣление на тѣзи окръзи. Слѣдъ туй вѣроятно правителството ще смѣта да произведе избори и чакъ тогава, когато има такъвъ, по закона избранъ съвѣтъ, менѣ ми се струва, ще бжде законенъ нашиятъ вотъ да разрѣшимъ на Струмишкия окръженъ съвѣтъ да сключи заемъ. Сега-засега, до-тогава, докогато нѣма постановление на законно избранъ окръженъ съвѣтъ, нѣма точно по закона опрѣдѣлени граници на Струмишкия окръгъ, заемътъ, който ще разрѣшимъ да се сключи, ще отиде по благоусмотрѣнието на административно назначената постоянна комисиия. И тогавъ, когато Гюмюрджинскиятъ окръгъ, който тоже се прѣдставлява отъ една административна комисиия, назначена отъ г. министра, може да мине безъ заемъ, менѣ ми се струва, че добръ ще бжде да се разберемъ, добръ ще бжде и г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи да се съгласи, че не бива тѣй бързо да законодателствуваме, като заобикаляме организационнитѣ закони на страната. Нека оставимъ този въпросъ слѣдъ като мине по реда си законопроектътъ за административното дѣленне на държавата, слѣдъ като се произведатъ редовни избори, и слѣдъ туй, ако бюджетниятъ Струмишки окръженъ съвѣтъ намѣри, че му сж необходими срдѣства за нѣкакви подобрения въ окръга, тогавъ този съвѣтъ ще държи постановление за сключването на единъ заемъ, и тогава ние ще бждемъ въ правото си да разрѣшимъ на Струмишкия окръженъ съвѣтъ да сключи този заемъ. Сега-засега ние фактически даваме право на една административна комисиия, назначена отъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи, да сключи нѣкакъвъ си заемъ отъ държавата. Понеже това е въ противорѣчие съ чл. чл. 23, 24, 49 и други отъ закона за окръжнитѣ съвѣти, азъ моля почитаемото народно прѣдставителство да се съгласи, да се съгласи и г. министърътъ съ мосто прѣдложение, да остане да разрѣшимъ сключването само заема на Никополската община, а заемътъ на Струмишкия окръгъ да остане за по-сетнѣ, когато имаме законенъ прѣдставителъ и законно избранъ окръженъ съвѣтъ на Струмишкия окръгъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Грѣшката е очевидна, защото при трето четене не се говори вече по принципъ.

М. Турлаковъ: Пардонъ, г. министре. Вие знаете, какъ стана първото прѣдложение.

Министър-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Оста е трето четене, а Вие говорите принципиално по въпроса. Доказателство, че сществува Струмишкиятъ окръгъ като една административна единица, е, че тукъ има народни прѣдставители отъ Струмишката колегия. Ако тръгнемъ по Вашето прѣдложение, което Вие прѣдлагате, мисля, ще трѣбва да се откажемъ отъ новитѣ земи и да ги оставимъ на прозвола. Мисля, че г. ораторътъ не е ходилъ въ Струмишко да види, че ако има окръгъ, който да има нужда отъ срдѣства, отъ поддръжка, то е Струмишкиятъ окръгъ. Идете само въ този окръгъ, за да видите, какво зрѣлище прѣдставлява той! Но вие ще гласувате пари и ще ги дадете на административната комисиия. Народното събрание се е съгласило за това при първото и второто четене като е приазало, че този окръгъ сществува.

Д-ръ Х. Георгиевъ: Въ бюджета се е гласувалъ.

Министър-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Този окръгъ има всичко: има окръженъ управителъ, околийски началници, има и окръженъ съвѣтъ, който заеждава и работи.

А. Димитровъ: Нѣма окръженъ съвѣтъ.

Министър-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Но не било по буквата и духа на закона. Ще чакаме тогава изпълнението му. Вие виждате какво става въ Европа. Немъ по белгийската конституция управляватъ сега нѣмцитѣ кралство Белгия? Тѣ си я управляватъ по тая конституция, по която азъ бихъ управлявалъ не само Гюмюрджинския и Струмишкия окръзи, по и Охридъ и Витоля (Ржкоплѣскае отъ дѣсницата и дѣсния центъръ), и бихъ прѣдложили да ни се дадатъ пари за пуждитѣ на населението въ тѣзи окръзи, безъ да се чакатъ конституционнитѣ форми. Впрочемъ, азъ мисля, че тѣзи работи сж дребни, много дребни. Понеже сте приели законопроекта на първо и второ четене, и сега се класе за третото му четене, азъ ви моля да не се еспирате и да го гласувате на трето четене така, както е приетъ отъ Събранието на първо и второ четене. (Нѣкои отъ дѣсницата ржкоплѣскае)

Прѣдседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Съгласно чл. 51 отъ правилника, ще туря на гласуване пайнапрѣдъ направеното отъ г. Турлакова прѣдложение. Копто сж за това прѣдложение — да се не разрѣшава заемъ на Струмишкия окръгъ — моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Турямъ на гласуване самия законопроектъ тѣй, както се прочете. Копто сж за приемането му, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Слѣдва трето четене на законопроекта за допълнение закона: а) за разрѣшение на Поповската и Троянската градски общини да сключатъ заеми, и б) за измѣнение: 1) закона за разрѣшение на общинитѣ: Врчанска, Ескинджумайска, Кюстендилска, Ломска, Новоагорска, Панагорска и Севлиеуска да сключатъ заеми; 2) закона за разрѣшение на общинитѣ въ градоветѣ: Ломъ, Кюстендилъ, Свишовъ, Станимака, Плѣвентъ, Дупница, Балчикъ и Харманлий да сключатъ заеми; 3) закона за разрѣшение на Софийската градска община да сключи заемъ въ размѣръ 35,000,000 л. златни номинални, и 4) закона за разрѣшение на Русенската и Етрополската градски общини да сключатъ заеми.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ Ф. Симеоновъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за допълнение закона: а) за разрешение на Поповската и Троянската градоки общини да сключатъ заеми и б) за изменение: 1) закона за разрешение на общинитѣ: Врачанска, Ескиджумаѣска, Кюстендилска, Ломска, Новоагорска, Панагюрска и Севлиевска да сключатъ заеми; 2) закона за разрешение на общинитѣ въ градоветѣ: Ломъ, Кюстендилъ, Свищовъ, Станимака, Плевенъ, Дупница, Балчикъ и Харманли да сключатъ заеми; 3) закона за разрешение на Оофийската градска община да сключи заемъ въ размѣръ 35.000.000 л. златни номинални, и 4) закона за разрешение на Русенската и Етрополската градоки общини да сключатъ заеми.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се, щото остатъкътъ отъ 160.000 л. отъ разрѣшения на Поповската градска община заемъ 300.000 л. да се употребѣи:

„а) за резервоаръ и водопроводна мръжа въ града, заедно съ чешмитѣ	40.000 л.
„б) за канализация и едновременно шоширане на канализиранитѣ улици	90.000 „
„в) за постройка на градска баня	30.000 „
	160.000 л.

Председателъ: Д-ръ Д. К. Вачовъ.

Председателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Които сж за приемане на трето четено прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приетъ.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димо Кьорчевъ.

Д. Ньорчевъ: Г. г. народни прѣдставители! По-неже вчера рѣшихме да имаме засѣдание днесъ поради спѣшността на законопроекта за мораториума, който приехме, и свършихме малко допълнителна работа, прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието, прѣдъвидъ на това, че днесъ по правилника не трѣбваше да има засѣдание, а пъкъ свършихме работата, за която се бѣхме събрали. Останалиятъ дневенъ редъ да се продължи въ идущето засѣдание.

Председателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има прѣдложение да се вдигне засѣданието. Които сж за това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Дневниятъ редъ за утрѣ ще бѣде: първо четено законопроекта за допълнителенъ свѣрхсметенъ кредитъ отъ 33.722.000 л. за военни нужди, който е раздаденъ, и продължение на днешния дневенъ редъ.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 6 ч. 25 м. слѣдъ пладне)

Подпредседателъ: Д-ръ С. Иванчовъ.

Секретари: { Д-ръ К. Провадалиевъ.
Д-ръ Ф. Симеоновъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гълъбовъ.